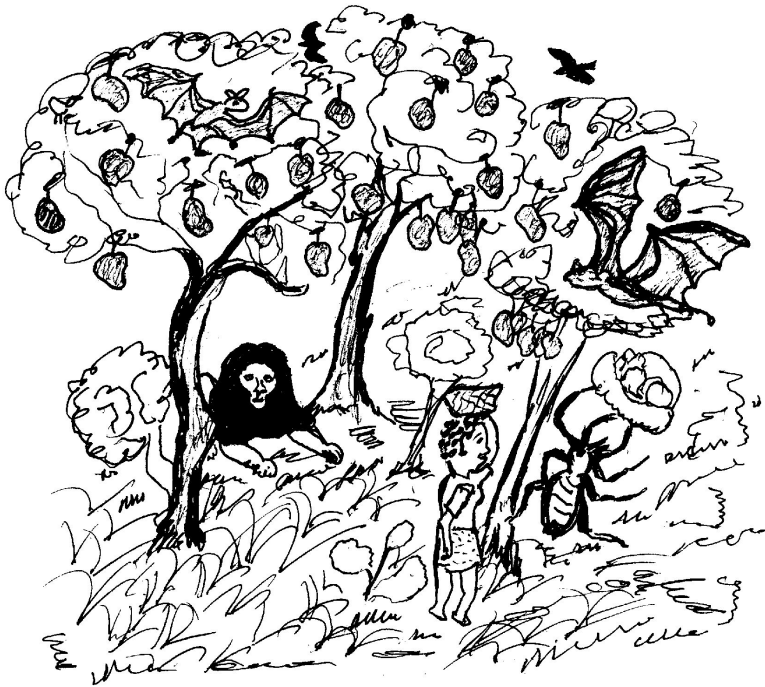

**ΚΑΛΗ ΦΥ-ΚΥΝΟΥΗ
ΛΑ ΦΥ ΝΥΕ
ΛΑΣΑΒΪ**

Deti Daya:

ΒΥΗΑΗ Լ ΔԱ ΑΥԼ-ΑΜΑԼԼ ԴՄԾՅՏԱԼԼ

Չսսս η cína. Νί օ nάa kόlօ dօ, μσ la
μσ-bée. Μσ-bée dé kάλυα. Βα ba ní ba kύssu
ba νέε kρέ, ní μσ-bée ταη μσ-kάλυα kόlօ dօ.
Νί γε μσσ í kii la ó cuu baα μσ-kάλυα. Νί
μσ-nyí γε ó maα kii. Νί օ kína nι օ kii. Νί օ
tula igologodee νέε fύη kάλυα. Γέ nι օ kάη
γε: «Fύl bala ή fսη sa fύl.»

*Mí-nyí γε ή maα nάa,
mí-sí γε ή maα nάa,
jáa mílele nսη fée fee.*

*Mí-sí γε ή maα nάa
ní n kína nι n nάa,
jáa mílele nսη fée fee.*

*Μί-σί γε ή maa náa
ní n kína ni n náa
ηdaa mí-kakaa ηνε,
jáa mílele niη fée fee.*

Νί igologodee cúu kácaa ní ba náa fu
mbi la Kράkpaalá. Ba ba hάλι, óbee a κρίι,
ní γε:

— Fu ú κρίι-έε ?

— Ααγι, η μάη κρίι.

Deti Daya:
JAŃASŁ LA SŁSŁŁ

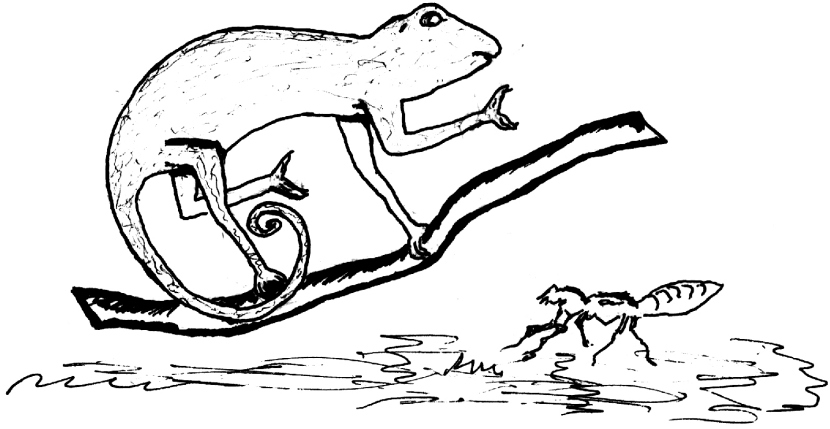
JaŃasł la słsłł ģ cína. Ní ba cína háłł,
ba née kó.

JaŃasł ye: «Mí-sí a ģmá fú-sí kábłłaa.»

Ní słsłł ye: «Hóó ! Fú-sí wáa neŃe sú
ni ó ģmá mí-sí kábłłaa. KeŃeŃke ni ba kúłł
fú-sí ?»

Ní ye: «Ba kúłł mí-sí háłł, kee-káam ní
ba née ya łseε kasł.»

Ní słsłł ye: «Hóó ! Ase fú ģł óbee ye !
Fú-sí ģł óbee. Ba kúłł mí-sí háłł, łseε féł.
Łseε yóom féł flȳaa háłł, ní mí-sí wú. Mí-sí
wú háłł, ní n kúłł óbóó mí-amalł ni n púłł
mí-sí. N púłł mí-sí háłł, fu máŃ wu mí ģ née
cųĳ kádłȳa asł n dólł óŃȳłł-áa ?»

Νί jaηasi γε : «Όο, laakpaλι ! Fύ-sί a
ημά μί-sί κάβυλαα.»

᾽τελιωω :

ADAM Teeboo

Deti Daya:
ΜΑΑ ΚΑΗ ΥΕ ΦΥ Η ΗΜΑ

Κίηδιδιλωω ή cína. ƭ í léeli baa, atofuutωω dω hάλι, Κίηδιδιλωω a kίι fu ba kaη kέε ye mυ ή ημά βαησεε tom κπάτα ιωυλαα. Kee kakυ hάλι, γέ ni ω wu ye biγbiιm buηaη tom ω dé hάλι, ι κέεδιλα ω ό ya βόω kawaa dω la ό naala ό βάλα baa βόω κύyuu dumuli su.

— Mmm ?

— Σεε !

Ω ya biγbiιm βόωm kawaa dω ní ω tá hάλι, ní ω cúu βόω ni ω dωιιλα mυ-sέηω, ye ό δίι la βόω κύyuu mυ-άγαam bíne με νέε kίι fu.

Τύιω ní mυ-caηηa Λaηωω fu baa. Ηηa fu baa hάλι, ní ye:

— Μί-καηνα μινε νι φυ νέε wáa túlo ?

— Γέ νι γε bigbulm buηαη tom bu wudɔ dúulinya múnι dɔ hálι bóɔ νι n kúla νι n ya kawaa kánι dɔ ní n dɔli la mí-sénɔ.

— Hóo ho hóo !

— Ξεε !

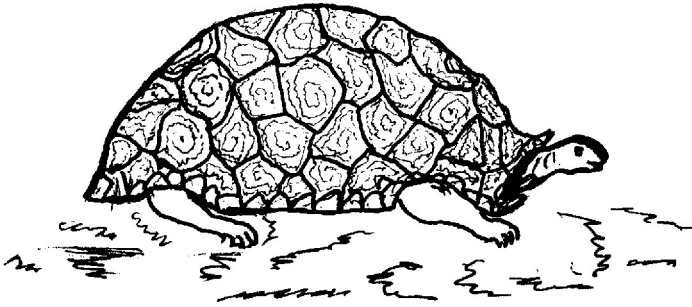
— N wáηla ή δι la bigbulm bóɔm kúyuu dumuli su la ή νεε bála baα bóɔ. Í ή wáa flyaa, mí-wulι ní bá tíli γε ιwulaa wúla.

Γέ νι ηηα káη sa υη γε:

— Άα, ní bigbulm bóɔm, φύ ή καη cúu bóɔ νι φυ gba φύ-amalι la kawaa káam, ι

μάα νυη ια φύ κραα δίι μάναμ
μάναμ-έε ?

Νί γε τω, μυσ ά νύ.

Ο κύυ bigbim ια κωαα ήάλι, νί ο βση
μυ-αμαλι. Ο ήέε δίι, ο ήέε δίι, ο βα νί ο φυ
τηγκυ ήάλι, νί ο γύλι. Ο ό νυήη γε ο ό βαα τήη
λωυλαα γυκυ. Sé ο κίι βαα νί ο βα νί ο κύυ
γύηα μβο νί ο γα κωαα δω. Βόω bikiibalaa
ηηε.

Λωυλαα γόωμ ο σύ γόω βικυγεε ήάλι ια
ηηαα. Γέ ηι κωαα κάαμ τεεσι τέληη μυ-

amali, ɔ nɛɛ yɛlɪla. L ɪ nyɛn kawaa a waa
mu-dukwɔɔɔɔɔ amali. Dɔulɪnya mɔnɪ dɔ, fɔ ɲ
ba nɪ fu wɛnɲa bɔ kaɲ ye fɔ ɲ ɲmɔ bɔɔ tom
dɔ sɛ ɪ wu fɔ.

— Alaa bɔsɪ mɪnɛ ?

— Fɪyaa nɪ ɪ jɪ.

— Fɔ la sɔsɔ !

— Fɔ la kasɪ !

ɔɲmaɔɪwɔɔ :

ABUBAKALL Zɔkalɪ

Deti Daya:
BALAA BÍLII SÍSAA

Kóo ɛ baa té háli, Balaa ɔku η baa cína kádɪya dɪcadɪ dɔ. Báa kemeηke ɔ née wu kádɪya née sɔη itoko ána, bá buη apuηdum, bá sɔη anaηtalam ána háli, ɛ dɔla sa uη ɔdam.

Gé ni kakaa háli, ɔ kúsu ni ɔ dú lokotolo, ní ɔ náa ni ɔ tula lokotolo bíλεε γε:

—— N wáηla bá bilíí la m sísaa.

Γέ νι lokotolo bíλεε γε:

— Fει la fύ bilíí síσαα hάλι, ase n ya fύ
sάλκα hάλι ηkem ηνουη.

Γέ νι Balaa cúla. Γέ νι ba cúu ση ní ba
ya ση sάλκα. O wudo sάλκα do túlo hάλι, í
σαη mu-lasabu sú bibiliεε síσαα bóu. Γέ νι
Balaa muσ cína sάλκα do túlo flyaa hάλι ní o
cóu síσαα bibiliεε. Ye í ke la Balaa muσ bilíí
síσαα hάλι, gé νι o cína νι o kála tímm, bóo
νι o náa νι o tula lokotolo bíλεε γε:

— ηδαα η δέ κói τύλο μυυ.

Γέ ηι lokotolo βίλεε cúυ υη bypoyee. Γέ ηι Balaa μυυ κίνα.

Νί ε náα ηι ε cúυ μυ-ατoκεε sáluka bóο δε τύλο ní ε náα ηι ε sση, ní ε dalι lokotolo βίλεε γε:

— L-wáa-la-ake.

Βóο ηι ηηα búσι sa υη γε:

— L-wáa-la-ake ηηε.

Γέ ηι Balaa μυυ κπέ.

Βóο-κέηο συ γέ ηι Balaa la Síσαα ιι abali, ί σαη Síσαα la Balaa lakasee oku a ιι abali flyaa.

Ἐημααλωω :

SÁALIFU Imolu

Deti Daya: AJAA A JI ƆTAM

Dóoma a lóo. Ɔfaa a cósu búkɔɔ. Áyee a
pólú. Ɔmanɔu la adumpɔɔ a bilu. Kányaa,
anyukunja a maɔ dé dáama áyee su. Kara
Ɔwulum, ɔcɔbulu Ɔɔmpɔɔlyee, buɔaɔ tóm bu jí
atodunɔɔ nées ji aɔdulinya la bátɔɔ.

Wúláa Gúndi wáatu ɔne, n nées fee fú flyei
hálu, wúláa muu ba a kí nées yɔɔlu la dɔɔlee gé :
mbɔm, afuutɔɔ, ányataa, ɔmaani ɔmaani,
aalu, ábee, Ɔ máɔ jí sa uɔ kutɔku. Ní ɔ ba a
nées wáɔla aɔwaa ɔmaani ɔmaani : sumpá,

gúmbe, kajlyaa, amanjolo, cuka, táka. O kú
téε wánjla kádlya neε wáa gaasa gaasa ána
flyei.

Kakaa, ní o nyán ni ba sálu atimpaani, ní
kádlya kúla. Sáa muu bíne, Ajaa mbo baa née
ya mu-inyuno kádlya do gé.

Wúlaa kábanaa a bíi ni u péε la kádlya. Ní
wúlaa lu baa. Ní o ye muu wánjla ó ya kadowa.
Muu wánjla oman ye ó doo káa hálu, o máa sɔn
tóko, o máa sɔn cokoto, o máa buɔ kupuɔduu.
Walaci ηkuɔ ní ye o díla. Ó η née doo, o máη dé
ye ó móo kutoku, mu-bucɔsεε hálu la ó neε ta.
Oman ó η táalu ni o wáa flyaa, muu í to uɔ
ányataa ηmaanι ηmaanι, inaam la wúla. Búɔa
baasi, muu í nyán la nyaasu kuli muu-ábee do
kebidaa kamaɔ ka kéedi sa uɔ, la muu ηmiɔdá
hiije la muu seelí uɔ.

Φύ ή κίι κίιι ατοδουητω τύνι βάτω ! Ανι νι
ί ημέι σάαλα ? Μύνι γε:

— N μάα τάαλι.

Μύνι γε:

— N μάα τάαλι.

Νί Ajaa ιι νί ο γίιι. Νί ο wάa zamaa
γάafala. Νί ο kusi γε wύλαα ί τάαλι Ια ό wάά
buηηη ο γίια ήάιι-έε ? Ο γε wύλαα ή νέε τάαλι Ια
ό wάά buηηη ο γίια ήάιι, μυυ Ajaa asi ásum
ηgbala gé ! Μυυ ί δω ήάιι Ια μυυ Ια μυυ μαη
gbίι γε ατοδουητω wυδω. Κάδιγα γε:

— Φίι νυ Ajaa cejelee. Μυ-dόι ήνε βάα
κεμεηκε ! Ο ό κάη νι ο Ιι wάιι.

Αιι νι wύλαα γε κάδιγα wάά suulu, βά μαα
ημίιιι Ajaa. Βά ya δίγβαλι. Νί ba ya δίγβαλι.

Kekeḡa káam, ní kádya b́la suluki ẃlaa kábanaa. B́a aní ńe kí t́lḡ maḡ ó ḡ ýli la ó wu Ajaa ḡdam h́li. Atoduḡḡó ś b́fete. Kádya ś b́a-nyuḡo utam b́gbate. Ba ś la t́ḡ b́a-nyuḡo byelila. Ní ẃlaa lu ba, la mu-amali atiitawḡ. Akḡle ś b́gbate:

— ɽ gbáḡ kulum, ɽ gbáḡ ! ɽ gbáḡ kulum, ɽ gbáḡ !

Ní ẃlaa ba ní ḡ cína. Mu-saalu ḡku ńe feti sa uḡ papa. ḡku ýli la anḡḡḡḡ ḱwaa. Dufole duku dé sa uḡ léema. Cúluku ýli ḡ jóo ásum.

Νί αεωαα νάα νι ι γίλι. Νί wúlaa ya kádlya ye bá kilu odam, Ajaa kayulaa su, o mánh máta anantalam, o mánh bo mu-nyuno kutaku, o mánh ya kutaku mu-walaci do. Walaci okpiidisεε baasi, kutaku flyei féi Ajaa kayulaa sú. Νί wúlaa sá okpa, ye Ajaa cósi.

Νί Ajaa lúhαα, ní o cúu búdααm, la mu-ulum. Ówee sú bidium. Ajaa dumuli su, mu-áyaam su, mu-amali, mu-abaam su, mu-tom, ι búh kpi, ι sú uη buwεε.

Φύ-ωαα σίσαα κιλι ήάλι, κάδιγα βακυ νέε
εση δίγβαλι. Νί ο τίλι οκυ:

— Ουουμ φύ, φύ ή νάα δίγβαλι δα, η
wάηλα φύ σαα sa ή saηδεε ομαη μυ-
δικρακπαλι συ φυγει ά βίι ήάλι.

Ο νέε ηυίηδα μυ-δικρακπαλι, ο νέε βύυλα, ο
νέε τυλικι ατοδουητωα.

— Φύ μάη κίλι ηυέ ηηα, λα φύ σαα sa ή
ομαη μυ-αταα ησηει φυγει ά πέε ήάλι.

Ní Ajaa búula ní ɔ tɪkɪ mʊ-ataa ŋsɛnɛi atoduŋtɔɔ.

Ó ŋ tɪkɪ la mbi, la ó cɛlíí la tɪŋku. Ó ŋ móɔ la mbi, la ó kiila la tɪŋku. Ní ɔ tɪkɪ tóɔ mʊ-áyaam sʊ, mʊ-ɪkɔlɔŋ sʊ, mʊ-álam sʊ, mʊ-amalɪ, mʊ-dumuli sʊ, mʊ-tom tom. Ní ɔ wáa fɪyaa, háɪ ní ɔ náa nɪ ɔ tá wúlaa kadɔwa. Alɪ nɪ ɔ kúsʊ nɪ ɔ yílɪ. Ní ɔ yɛ:

— Kádɪya fíl a wáa sa ḿ séeda-aa ? N dé tá disimbili dumaŋ wúlaa ya ḿ háɪ.

Ní kusacaŋ cúu ɪtam bɪdaa, ba nɛɛ yóoli. Ní Ajaa awaŋlawɔɔ cúu ɪlum:

Ajaa a ji ŋtam.

Ajaa cɛjɛɛ wúla á ji ŋtam.

Ajaa ɔmaŋ kádɪya baa só yɛ ɔ máa fɔɔsi kutɔku a ji ŋtam.

Ajaa man ɔ lu wáli la mu-dóì a ji ñtam.

Ba sù ulum, akɔɔlɛ tii, ba sù káca: yuka,
yuka, yuka. Ní wúlaa díisa ni acɔwaa gbáani.
Ní ɔ kusi kádɔya:

— Zamaa, fíì a wu mɛne ?

Kucañ ye Ajaa a ji ñtam, wúlaa tɔ ũñ
buññ ɔ yíla ye ɔ ɔ tó ũñ háli. Ní wúlaa kúsu ni
ɔ yíli. Ní ɔ tíli mu sabaabi la Ajaa. Ní ɔ nyáñ
ni ba bala ányataa, la wúla adakaa ána dɔ, ù
máñ dé kágbanaa. Ní ba kpráasi baa unam

tuutuuma. Ní ɔ sá kónɔɔ ye bá seelí Ajaa. Mu-
dukɔli ηνε, μου τɔ υη αλι.

Λ σαη ɔουμ. Ní wúlaa mbidee luu ní ba
yíli. Sóɔ dɔ, mbiino, mpreno, apidiɔisee,
díkpɔɔdi sóli suku la ɔdam, suku féli wáli. Ní
Ajaa kuli kamaη ka dú fu mu-kaka ní ɔ nyínda
kamaη ɔ wáηla ηνε.

Bóɔ tom sú flyaa háli, nasaala ána yílí
kpámaa la fúlaηdi ána. Báa-ηyusilasee née sóη.

— Ɔkɔkɔɔɔseηe múni ní ɔ cúu dɔɔlee
dúni tom flyei-ée ? Abɔm ! Λ máa wáa ! Ɔ
máη kúli táa ji ηtam suku ! Ɔ ó móɔ
atoduηtɔɔ, sáa maη ɔ sú búdɔɔm háli. Ɔ
máa cuη la dɔɔlee dúni ! Λ máa wáa
flyaa !

Ní ba náa ni ba kuu Ajaa ɔkraa ní ba cúu
υη kadaa : kpákpaɔ, kpákpaɔ, kpákpaɔ. Ní ba dá
υη ní ba táalɔla kasɔ. Ní Ajaa káali ni ɔ náa ni

ᵛ díl la kabalya. Kújuu sáa-musu ní Ajaa téleᵛ kabalya su.

Ba dá uᵛ ní ba tá hálu, ní nasaala ána cúu ányataa la wúla. Kújuu sáa-musu ní nasaala ána bílii ányataa ᵛmaani ᵛmaani la wúla agbulawᵛ.

Fúlanᵛ ána báᵛa maᵛ nyé ányataa hálu, ní báᵛa kpáasi unaam, ní báᵛa bílii unaam acalawᵛ.

Λ σαη ήάλι, wahala á lóo. Μινε νι Aja la
μυ-κάα ί ji ? Ɔcum sú bíti. Ɔ kúli ήάλι, ase μυ-
κúli á βαα τάλι μυ-κύφω la ίφεε. Νί Aja μυ-κάα
κίδα ίφεε νι Ɔ gbíidi. Νί Ɔ tula Ɔ sú biɓbiɓe
ήάλι, ίφεε sú bílum, ι féi bitaa. Νί Ɔ teesi cúu
yóo-bíkalee. ίφεε yóom Ɔ née kaali ήάλι, á bílii
kpaca. Ɔ née dá la ijasam, ijasammoolee,
ιηmnyum, ba née wí, μυ la μυ-κúli. Τύλο μαη

ba fεεσι la ήνε. Kύjuu sάa muυ nί Ajaa la mu-
kάa lόo ίφεε bίkaalee άyee su, ίfaa su, ηkpanwω,
tύlw maη tom ό ω lίi buηaη ό ω jí hάλt.

Fύ la sύsu !

Fύ la kasu !

ᾨμααlεwω:

AGBEL Muhammadu

DETI ÁNA

Buḡaḡ ɿ dá ayɿ-amalɿ dúbɔɔtalɿ

SÁALIFU Batɔbaa 1 háɿ 3

Janasɿ la Sɿɿɿɿ

ADAM Teeboo..... 4 háɿ 5

Maa káḡ ye fú ḡ ḡmá

ABUBAKALL Zákallɿ 6 háɿ 9

Balaa bílii Sísaa

SÁALIFU Imolu 10 háɿ 12

Ajaa a ji ḡtam

AGBẸL Muhammadu 13 háɿ 23

LẸẸSẪWẪW

ጋẸẸLẪWẪW: AYUUBA Mámam

AlɔlawẪW: ABUDU Ikililou

PLUNKETT Gray Zákallɿyaas

Lis Ta Langue Pour Trouver La Sagesse
Un recueil de contes en langue foodo
Livre conçu pour les cours
de post alphabétisation en langue foodo

Publié par
Commission Nationale de Linguistique FOODO (CNLF)
Sèmèrè par Djougou, BENIN
Avec le concours de SIL Togo-Bénin

2e édition, décembre 2015 : 200 expl.

Prix: 300 F